

Formanden (Krabbe): Naar det ærede Medlem vil tale med mig om Tidens Redaktion, vil jeg være til Tjeneste i Formandsvervelset.

N. Andersen: Dette er et offentligt Anliggende, og jeg ønsker derfor at fremsætte mit Spørgsmaal her.

Formanden (Krabbe): Det Spørgsmaal, som vi forhandle her, er Lovforslaget om Skolevæsenet.

N. Andersen: Saa talte det ærede Medlem om Noget, som jeg syntes var en temmelig privat Sag, nemlig om, hvor jeg tog ind, naar jeg var i Horsens. Jeg skal sige det ærede Medlem, at jeg tager ind der, hvor det ærede Medlem ogsaa stundom har taget ind, nemlig paa det Sted, hvorfra han engang har forkyndt Verden en Begivenhed, som hændte ham der, og som i al sin Sørghed dog fik en glædelig Udgang. Det er der, jeg tager ind, og naar jeg ikke har truffet det ærede Medlem der, kan jeg ikke gjøre for det; det ærede Medlem har jo været der før. Jeg vil slutte med at sige, at den Maade, hvorpaa ærede Medlemmer ere optraadte imod mig, i paafaldende Grad ligner Retsscenen i „Det lykkelige Skibbrud“.

Berg: Jeg skal tilvisse ikke komme ind paa den Materie, som den ærede sidste Taler drøftede med andre ærede Medlemmer, men jeg tror dog, at det ærede Medlem just ikke nøie huskede paa, at „Mødermaal er vort Hjertesprog“, og skjøndt han mente, at det var et Baand, som skulde omslynge os Alle, forekommer det mig dog ikke, at det Slyngebaand, han talte om, kunde betegnes som det, Digteren kalder et „Rosenbaand“, thi det Sprog, det ærede Medlem vilde have til at omslynge os Alle, syntes mig var en lidt stram Sele, og at det vilde blive saa unaturligt paa vore Læber, at det neppe for ret Mange vilde blive Hjertets Sprog. Det er Opfattelsen af Friskolespørgsmaalet, som har bevæget mig til at bede om Ordet, navnlig da den Maade, hvorpaa man har bragt det i Forhold til det her foreliggende Lovforslag. Jeg har udtalt mig om denne Sag og har troet at kunne føle paa Folkethingets Puls, at der her er den virkelige Velvillie for Friskolesagen og naar jeg har advaret ivrige Venner af Friskolesagen fra at pousfere Sagen for stærkt frem, og desuden har benægtet, at det, jeg falder den strydbende Friskole, har Ret til at gjøre de Fordringer, som man ofte ser fremsætte, var det min Hensigt at udtale, at det ved denne Leilighed som saa ofte kunde vise sig, at det Bedste er det Godes Fjende. Jeg siger, at de ivrigste Talsmænd for denne Sag kunne imod deres Villie komme til at skade Sagen selv, og det ærede Medlem fra Bogenfse, som mener det saa ivrig og

formentlig saa godt med Friskolesagen, kan mulig ved de Døer, han fremsætter her uden efter min Mening den fornødne Klarhed, komme til at gjøre Friskolesagen Skade, og det ønsker jeg ikke. Det ærede Medlem kom til at sige: Jeg tror paa Forældrene, det gjør Medlemmet fra Kolding ikke, tidligere vare vi enige, nu ere vi det ikke mere. Jeg vil sige: Jeg har aldrig været enig med det ærede Medlem i, hvad han har sagt i denne Sag, og jeg skal sige hvorfor. Det ærede Medlem siger: Jeg tror paa, at Forældrene ville sørge for deres Børn. Naar vi blot holde os til denne Sætning, vil den logiske Følge deraf være: Alt Skolevæsen tale vi ikke om her, lad det kun være Forældrenes Sag, riv det Gamle ned, lad det Hele blive Friskolevæsen. Naar vi blot se paa denne Sætning: Jeg tror paa Forældrene og saa Punktum, vil det være den logiske Konsekvens deraf. Naar det ærede Medlem hævder denne Sætning lige overfor mig og dem, der dele min Opfattelse, maa den logiske Følge være den: Væk med hele Resten. Nu skal jeg fremsætte min Anskuelse i en lignende Betragtning: Jeg tror paa Forældrenes Onste om at faae deres Børn underviste, og jeg tror, at dette sker Fyldest i Almindelighed saa godt, de evne. Men naar en Mand nu kommer til mig og siger: Jeg vil saa gjerne, men jeg kan ikke faae det gjort, tror saa det ærede Medlem, at Manden faar bedre Gønt til at gjøre det, fordi jeg siger til ham: Jeg tror paa ham. Han svarer: Jeg kan ikke alligevel. Her er en Stilling i Mødsætning til det ærede Medlem; i alt Fald har han da ikke klaret det anderledes. Saa have vi § 85 i Grundloven, og det bedste, venligste, hjærligste Almue-skolevæsen er jeg med til og jeg kan derfor sige til Manden: Gaa derhen med Barnet. Men dertil svarer han maaske: Denne Lærer har Bispen fat ind, og det Sogneraad, der har indstillet ham, har jeg ikke været med til at vælge, jeg vil hellere have mit Barn i en Friskole. Dertil svarer jeg nu: Ja, kunne vi lave det saa, at han kan faae Pengehjælp af Kommunen i Forening med anden Hjælp fra velhavende Forældres Støtte for Friskolen, til at gjøre dette Valg, saa vil jeg ogsaa være med dertil. Det forekommer mig, at denne Tro paa Manden har langt mere at betyde, end naar man siger til ham: Jeg tror paa Dig, Du kan passe det selv. Jeg kommer nu til et andet Tilfælde. Jeg tror paa Forældrenes Villie til at fremme Børnenes Undervisning, men ikke paa, at det er en Regel uden Undtagelse. Naar jeg nu kommer ud i det virkelige Liv, saa staar der den og den og den, der ikke have villet sørge for deres Børns Undervisning. Meget vel, man kan stille sig paa det første Standpunkt i det Tilfælde og sige: Evangen gjør maaske i Almindelighed alligevel større Skade selv for den Enkelte end den fuldstændige Frihed. Det kan jeg forstaa. Men her siger jeg imidler-